

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

19. december 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2008/48/EF – forbrugerkreditaftaler – artikel 10, stk. 2 – oplysninger, der skal angives i kreditaftalen – de årlige omkostninger i procent – ingen præcis angivelse af denne procentsats – procentsats, der udtrykkes ved et interval gående fra 21,5% til 22,4%«

I sag C-290/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Krajský súd v Trnave (retten for regionen Trnava, Slovakiet) ved afgørelse af 12. marts 2019, indgået til Domstolen den 9. april 2019, i sagen

RN

mod

Home Credit Slovakia a.s.,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan, og dommerne L. Bay Larsen og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den slovakiske regering ved B. Ricziová, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved G. Goddin og A. Tokár, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: slovakisk.

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66), som ændret ved Kommissionens direktiv 2011/90/EU af 14. november 2011 (EUT 2011, L 296, s. 35) (herefter »direktiv 2008/48«).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem RN, der er forbruger, og Home Credit Slovakia a.s. (herefter »Home Credit«) vedrørende en forbrugerkreditaftale, som forbrugeren har indgået med dette kreditselskab, og hvori de årlige omkostninger i procent (herefter »ÅOP«) ikke er fastsat med henvisning til en enhedssats.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 9., 19. og 31. betragtning til direktiv 2008/48 har følgende ordlyd:
 - »(9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. [...]

[...]

 - (19) For at forbrugerne sættes i stand til at træffe beslutning på et kvalificeret grundlag, bør de, før kreditaftalen indgås, modtage fyldestgørende oplysninger, som de kan tage med sig og overveje, om betingelserne og omkostningerne vedrørende kreditten og om deres forpligtelser. For at sikre størst mulig gennemskuelse og sammenlignelighed tilbuddene imellem bør sådanne oplysninger til forbrugerne navnlig omfatte de årlige omkostninger i procent forbundet med kreditten og beregnet på samme måde i hele Fællesskabet. Da de årlige omkostninger i procent på dette stadium kun kan angives via et eksempel, bør eksemplet være repræsentativt. Det bør derfor afspejle den gennemsnitlige løbetid og det samlede kreditbeløb, der bevilges i forbindelse med den påtænkte type kreditaftale, og, hvor det er relevant, de købte varer. Når det repræsentative eksempel opstilles, bør der også tages hensyn til, hvor hyppigt visse typer kreditaftaler optræder på et specifikt marked. For så vidt angår debitorrenten, hyppigheden af raterne og kapitaliseringen af renter bør kreditgiverne anvende deres normale beregningsmetode for den respektive forbrugerkredit.

[...]

 - (31) For at forbrugeren kan kende sine rettigheder og forpligtelser i henhold til kreditaftalen, bør alle nødvendige oplysninger være angivet klart og koncist i aftalen.«
- 4 Artikel 1 i direktiv 2008/48 præciserer, at dette direktiv har til formål at harmonisere visse aspekter af medlemsstaternes regler om aftaler om forbrugerkredit.
- 5 Dette direktivs artikel 3, litra i), bestemmer følgende:
 - »I dette direktiv forstås ved:

[...]

- i) »[ÅOP]«: de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten udtrykt i procent pr. år af det samlede kreditbeløb, eventuelt omfattende de omkostninger, der er nævnt i artikel 19, stk. 2.«
- 6 Artikel 4 i direktiv 2008/48 omhandler indholdet af standardoplysninger ved reklame for kreditaftaler. Denne bestemmelse fastsætter, at enhver reklame for disse aftaler, der angiver en rentesats eller talstørrelser vedrørende omkostningerne i forbindelse med forbrugerkreditten, skal indeholde standardoplysninger, som skal angives klart, koncist og på en fremtrædende måde ved hjælp af et repræsentativt eksempel. Blandt disse oplysninger indgår bl.a. ÅOP.
- 7 Dette direktivs artikel 10 med overskriften »Oplysninger, der skal angives i kreditaftalen«, fastsætter følgende i stk. 2, litra g):
- »Kreditaftalen skal klart og koncist angive:
- [...]
- g) [ÅOP] og det samlede beløb, som skal betales af forbrugeren, beregnet på tidspunktet for indgåelse af kreditaftalen; alle de antagelser, der er lagt til grund ved beregningen af denne procentsats, angives.«
- 8 Det nævnte direktivs artikel 19 med overskriften »Beregning af [ÅOP]« har følgende ordlyd:
- »1. [ÅOP], som på årsbasis svarer til nutidsværdien af alle fremtidige eller eksisterende forpligtelser (udnyttede kreditmuligheder, tilbagebetalinger og omkostninger), der er aftalt mellem kreditgiveren og forbrugeren, beregnes ud fra den matematiske formel i bilag I, del I.
2. Ved beregningen af [ÅOP] bestemmes de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten, bortset fra andre omkostninger, som forbrugeren skal betale i forbindelse med misligholdelse af en af de forpligtelser, der er fastsat i kreditaftalen, og de omkostninger ud over købsprisen, som forbrugeren skal betale i forbindelse med køb af varer eller tjenesteydelser, uanset om transaktionen foretages kontant eller på kredit.
- Omkostningerne ved forvaltningen af en konto til registrering af både betalingstransaktioner og udnyttelse af kreditmuligheden, omkostningerne ved anvendelse af et betalingsmiddel i forbindelse med både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden og andre omkostninger i forbindelse med betalingstransaktioner skal indgå i de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten, medmindre det ikke er obligatorisk at åbne kontoen, og omkostningerne i forbindelse med kontoen klart er angivet separat i kreditaftalen eller i en eventuel anden aftale, der er indgået med forbrugeren.
3. Beregningen af [ÅOP] baseres på den antagelse, at kreditaftalen forbliver gyldig i det aftalte tidsrum, og at kreditgiveren og forbrugeren opfylder deres forpligtelser på de vilkår og datoer, der er angivet i kreditaftalen.
4. I forbindelse med kreditaftaler, der indeholder vilkår, som tillader variationer i debitorrenten, og hvor det er relevant, de omkostninger, der indgår i [ÅOP], men som ikke kan opgøres på beregningstidspunktet, beregnes [ÅOP] ud fra den antagelse, at debitorrenten og andre omkostninger er konstante i forhold til udgangsniveauet og finder anvendelse, indtil kreditaftalen udløber.
5. Om nødvendigt kan de supplerende antagelser i bilag I anvendes til beregningen af [ÅOP].

Hvis antagelserne i denne artikel og i bilag I, del II, ikke er tilstrækkelige til at beregne [ÅOP] på ensartet vis, eller ikke længere svarer til den kommercielle situation på markedet, kan Kommissionen fastlægge de nødvendige supplerende antagelser eller ændre de eksisterende antagelser med henblik på beregningen af [ÅOP]. [...]«

- 9 I bilag I til direktiv 2008/48 fastsættes i del I den grundligning, som bestemmer ÅOP. Det præciseres heri, at resultatet af beregningen af denne ligning angives med mindst én decimal nøjagtighed. Hvis næste decimal er 5 eller derover, forhøjes den bestemmende decimal med én.
- 10 I del II i dette bilag I gennemgås de supplerende antagelser med henblik på beregningen af ÅOP, som er affattet således:

- »a) Hvis en kreditaftale stiller forbrugeren frit med hensyn til at udnytte kreditmuligheden, anses det samlede kreditbeløb for udnyttet i sin helhed med det samme.
- b) Hvis en kreditaftale generelt stiller forbrugeren frit med hensyn til at udnytte kreditmuligheden, men også – blandt de forskellige muligheder for udnyttelse af kreditmuligheden – fastsætter en begrænsning med hensyn til beløb og tidsrum, anses kreditbeløbet for at være udnyttet på den tidligste af de i kreditaftalen fastsatte datoer og i overensstemmelse med disse begrænsninger for udnyttelse af kreditmuligheden.
- c) Hvis en kreditaftale giver forskellige muligheder for at udnytte kreditmuligheden med forskellige omkostninger eller debitorrenter, anses det samlede kreditbeløb for udnyttet ved den højeste omkostning og debitorrente anvendt på den mulighed for at udnytte kreditmuligheden, der oftest benyttes under den pågældende type kreditaftale.

[...]

- f) Hvis der er tale om andre kreditaftaler end kassekreditter og tidsubegrænsede kreditter som omhandlet i antagelserne i litra d) og e):

[...]

- ii) Hvis datoen for indgåelsen af kreditaftalen ikke er kendt, antages tidspunktet for første udnyttelse af kreditmuligheden at være den dato, som giver det korteste interval mellem nævnte dato og datoen for den første betaling, der skal foretages af forbrugeren.

[...]«

Slovakisk ret

- 11 Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitelských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lov nr. 129/2010 om forbrugerkredit og andre kreditter og lån til forbrugere og om ændring af bestemte love), i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, har til formål at gennemføre direktiv 2008/48 i slovakisk ret.
- 12 Denne lovs § 9, stk. 2, litra j), bestemmer følgende:

»I kreditaftalen skal følgende angives:

[...]

j) [ÅOP] og det samlede beløb, som skal betales af forbrugeren, beregnet på tidspunktet for indgåelse af kreditaftalen; alle de antagelser, der er lagt til grund ved beregningen af denne procentsats, angives.«

13 Den nævnte lovs § 11, stk. 1, bestemmer følgende:

»Den ydede forbrugerkredit betragtes som rente- og omkostningsfri, hvis:

[...]

b) forbrugerkreditaftalen ikke indeholder de oplysninger, der kræves efter § 9, stk. 2, litra a)-k), r) og y),

[...]

d) forbrugerkreditaftalen til skade for forbrugeren ikke indeholder en korrekt angivelse af [ÅOP].«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

14 Den 4. marts 2013 indgik RN og Home Credit en forbrugerkreditaftale om et beløb på 3 359,14 EUR. I aftalen var angivet størrelsen af de månedlige afdrag (89,02 EUR), rentesatsen (19,62%) og ÅOP (der var på mellem 21,5% og 22,4%). Det var tillige præciseret i aftalen, at ÅOP afhang af den dato, hvor lånebeløbet ville blive udbetalt til RN, og at ÅOP ville blive meddelt RN efter denne dato.

15 Aftalen præciserede endvidere forfaldsdatoerne for tilbagebetalingen af lånet og bestemte, at det første afdrag forfaldt en måned efter dagen for udbetalingen af lånebeløbet, at de efterfølgende månedlige afdrag forfaldt den 15. i hver kalendermåned, og at lånet skulle tilbagebetales over 60 månedlige afdrag.

16 Den 2. juli 2017 bekræftede Home Credit over for RN, at denne forbruger havde tilbagebetalt lånet fuldt ud, dvs. et beløb på 5 291,24 EUR.

17 RN anlagde dog sag mod Home Credit med påstand om tilbagebetaling af et uretmæssigt betalt beløb med henvisning til, at kreditten burde have været anset for rente- og omkostningsfri, eftersom ÅOP ikke var blevet fastsat i aftalen ved en enhedssats, men ved et interval, der henviste til en minimumssats og en maksimumssats. Idet RN fandt, at denne alene skulle betale lånekapitalen, dvs. 3 359,14 EUR, nedlagde denne forbruger således påstand om tilbagebetaling af et beløb på 1 932,10 EUR som følge af uberettiget berigelse.

18 Retten i første instans frifandt Home Credit for denne påstand. Denne ret fastslog bl.a., at det lån, som Home Credit havde ydet RN, var en forbrugerkredit, hvor aftalen indeholdt alle de angivelser, der krævedes efter § 9, stk. 2, i lov nr. 129/2010. Retten udtalte ligeledes, at ÅOP ikke nødvendigvis skulle angives udtrykkeligt i aftalen med henvisning til en enhedssats, og at det ville være uforholdsmæssigt at sanktionere långiver ved at betragte lånet som rente- og omkostningsfrit, blot fordi ÅOP var angivet med en sats, der befandt sig i et interval mellem to værdier (fra – til).

19 Da RN har iværksat appel ved den forelæggende ret, ønsker denne ret oplyst, om en fastsættelse af ÅOP ved hjælp af et sådant interval er i strid med direktiv 2008/48.

20 Denne ret har oplyst, at Home Credit har gjort gældende, at kreditaftalen blev indgået telefonisk, og at sagsøgeren havde 35 dage til at acceptere eller afslå tilbuddet om kreditaftalen. Af denne grund var Home Credit ikke i stand til præcist at angive den dato for udbetalingen af lånebeløbet, som ÅOP afhang af.

- 21 Den forelæggende ret finder dog, at dette argument virker lidet overbevisende i betragtning af de tilfælde, der er angivet i bilag I, del II, i direktiv 2008/48, og navnlig de tilfælde, der er angivet i litra a), c) eller f), i denne del. Det manglende kendskab til datoen for udbetalingen af lånebeløbet fritager ikke en långiver for at angive ÅOP med henvisning til en præcis procentsats udtrykt ved én enkelt værdi.
- 22 På denne baggrund har Krajský súd v Trnave (retten for regionen Trnava, Slovakiet) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Skal artikel 10, [stk. 2], litra g), i [direktiv 2008/48] fortolkes således, at en forbrugerkreditaftale opfylder det i bestemmelsen fastsatte krav, såfremt [ÅOP] angives i aftalen med et interval mellem to værdier (fra – til) og ikke med en nøjagtig procentsats?«

Det præjudicielle spørgsmål

- 23 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at ÅOP i en forbrugerkreditaftale ikke udtrykkes ved en enhedssats, men ved et interval, der henviser til en minimumssats og en maksimumssats.
- 24 Det skal bemærkes, at en angivelse af ÅOP i form et interval mellem to værdier er uforenelig med ordlyden af flere bestemmelser i direktiv 2008/48, bl.a. artikel 3 og 19, såvel som med dette direktivs opbygning. Det følger således af de nævnte bestemmelser, at ÅOP skal udtrykkes ved en procentsats med henvisning til et præcist tal.
- 25 For det første stiller artikel 3, litra i), i direktiv 2008/48 – der definerer ÅOP som »de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten udtrykt i procent pr. år af det samlede kreditbeløb« – således krav om, at der fastsættes en præcis procentsats.
- 26 For det andet fremgår det af artikel 19, stk. 1, i direktiv 2008/48, sammenholdt med bilag I, del I, til dette, at ÅOP beregnes ud fra den matematiske formel i det nævnte bilag I og med én decimals nøjagtighed skal afspejle alle fremtidige eller eksisterende forpligtelser, der er aftalt mellem kreditgiveren og forbrugeren. Endvidere er det angivet i artikel 19, stk. 5, andet afsnit, i direktiv 2008/48, at ÅOP skal beregnes på ensartet vis. Som den slovakiske regering med rette har bemærket i sit skriftlige indlæg, kan overholdelsen af de nævnte bestemmelser kun føre til et præcist resultat, udtrykt med én decimals nøjagtighed.
- 27 Denne fortolkning understøttes i øvrigt af det formål, der forfølges med direktiv 2008/48, og af den funktion, som ÅOP opfylder inden for den ordning, der er indført med dette direktiv.
- 28 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at direktiv 2008/48 blev vedtaget med det dobbelte formål at sikre, at alle forbrugere i Den Europæiske Union nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser, og at lette indførelsen af et velfungerende indre marked for forbrugerkredit (dom af 5.9.2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis). Det fremgår af 19. betragtning til dette direktiv, at det bl.a. tilsigter at sikre, at forbrugerne – før kreditaftalen indgås – modtager fyldestgørende oplysninger om navnlig ÅOP i hele EU, der giver dem mulighed for at sammenligne disse satser.
- 29 Domstolen har haft anledning til at fremhæve, at ÅOP for en forbruger er af væsentlig betydning betragtet som de samlede kreditomkostninger, der præsenteres i form af en procentsats, som fastsættes i overensstemmelse med en særlig matematisk formel. Denne procentsats giver således forbrugerne mulighed for at foretage en økonomisk vurdering af omfanget af den forpligtelse, som indgåelsen af kreditaftalen indebærer (jf. i denne retning dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová,

C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 90 og den deri nævnte retspraksis, af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis, og af 20.9.2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, præmis 64).

- 30 I dette perspektiv bidrager oplysningspligten i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 – hvorefter kreditaftalen klart og koncist skal angive ÅOP – til gennemførelsen af de formål, der forfølges med dette direktiv (jf. i denne retning dom af 5.9.2019, Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis), og navnlig til gennemførelsen af formålet om et højt niveau for beskyttelse af forbrugernes interesser.
- 31 Det skal fastslås, at hvis det var tilladt i en kreditaftale at fastsætte, at ÅOP kunne udtrykkes med henvisning ikke til en enhedssats, men til et interval, der henviste til en minimumssats og en maksimumssats, ville kriteriet om klarhed og koncision i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 ikke være opfyldt. Dette kriterium er imidlertid af afgørende betydning for, at forbrugeren som angivet i 31. betragtning til dette direktiv kan kende sine rettigheder og forpligtelser i henhold til kreditaftalen. En anvendelse af et sådant interval kan således ikke blot gøre vurderingen af de samlede kreditomkostninger mere vanskelig, men ligeledes vildlede forbrugeren om det reelle omfang af vedkommendes forpligtelse.
- 32 Det skal tilføjes, at det i denne forbindelse er uden betydning, at den forelæggende ret har henvist til, at visse oplysninger – bl.a. datoen for udnyttelse af kreditmuligheden eller datoen for indgåelsen af aftalen – ikke er kendt af kreditgiveren, når denne præsenterer forbrugeren for et tilbud om kreditaftale.
- 33 Direktiv 2008/48 opstiller således i sit bilag I, del II, en række supplerende antagelser, der skal lette beregningen af ÅOP i det tilfælde, hvor visse forhold ikke er kendt, eller hvor det af andre grunde ikke er muligt at fastlægge disse forhold.
- 34 Når datoen for udnyttelse af kreditmuligheden ikke er kendt, råder kreditiveren således over en række supplerende antagelser, der navnlig er fastsat i bilag I, del II, litra a)-c), til direktiv 2008/48, til at foretage en præcis beregning af ÅOP. Når datoen for indgåelsen af aftalen ikke er kendt, er det på tilsvarende vis fastsat i bilag I, del II, litra f), nr. ii), til dette direktiv, at tidspunktet for første udnyttelse af kreditmuligheden antages at være den dato, som giver det korteste interval mellem nævnte dato og datoen for den første betaling, der skal foretages af forbrugeren.
- 35 Navnlig på grund af de nævnte antagelser, der skal lette en ensartet beregning af ÅOP, kan det derfor ikke hævdes, at det ikke er muligt eller ville være uforholdsmæssigt vanskeligt at fastsætte ÅOP udtrykt ved en enhedssats, når sådanne oplysninger ikke kendes.
- 36 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at ÅOP i en forbrugerkreditaftale ikke udtrykkes ved en enhedssats, men ved et interval, der henviser til en minimumssats og en maksimumssats.

Sagsomkostninger

- 37 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Artikel 10, stk. 2, litra g), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, som ændret ved Kommissionens direktiv 2011/90/EU af 14. november 2011, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at de årlige omkostninger i procent i en forbrugerkreditaftale ikke udtrykkes ved en enhedssats, men ved et interval, der henviser til en minimumssats og en maksimumssats.

Underskrifter